

Ministerie van Justitie

Departementale Auditdienst

Rapport van feitelijke bevindingen inzake het onderzoek naar de uitgaven/kosten van het Koninklijk Huis door het ministerie van Defensie

A. Scheltes
drs. A. Visser RA

Februari 2008
Kenmerk 5529892

Inhoudsopgave

1	Samenvatting	5
2	Inleiding	7
2.1	Aanleiding	7
2.2	Opbouw van het rapport	7
3	Onderzoeksvraag	9
3.1	Doelstelling	9
3.2	Centrale vraagstelling	9
3.3	Onderzoeksvragen	9
3.4	Begripsbepaling	10
3.5	Onderzoeksafbakening	10
4	Feitelijke bevindingen per onderzoeksvraag	13
4.1	Bevindingen onderzoek Auditdienst ministerie van Defensie	14
4.2	Onderbouwing uitgaven/kosten ten behoeve van het Koninklijk Huis over de periode 2003 tot en met 2006	14
4.2.1	Beveiliging KMar	14
4.2.2	Personele inzet	15
4.2.3	Vliegreun	16
4.2.4	Onderhoud de Groene Draeck	16
4.3	Juistheid en volledigheid facturering.	19
4.4	Kwaliteit administratieve organisatie	20
5	Aanbevelingen	23

1 Samenvatting

Inleiding

Vanaf 2005 geeft het ministerie van Defensie in een bijlage van de begroting en het jaarverslag inzicht in de kosten die samenhangen met het Koninklijk Huis. De fluctuatie in het kostenniveau is voor de Tweede Kamer en de media aanleiding geweest om nadere onderbouwing te vragen van de verantwoorde kosten.

Voordat het ministerie van Defensie deze onderbouwing verstrekt wil de departementsleiding meer inzicht krijgen in de onderbouwing van alle kosten dan wel uitgaven voor het Koninklijk Huis die ten laste van het ministerie blijven. Om dit inzicht te verkrijgen heeft de Secretaris-Generaal van het ministerie van Defensie de Auditdienst van het ministerie van Justitie gevraagd een nader onderzoek uit te voeren naar de onderbouwing van deze kosten dan wel uitgaven.

Centrale onderzoeksvraag

De centrale vraag van het uitgevoerde onderzoek is:

Zijn alle kosten dan wel uitgaven in de periode 2003 tot en met 2006 door het ministerie van Defensie ten behoeve van het Koninklijk Huis juist en volledig verantwoord? De kosten dan wel uitgaven hebben betrekking op het personeel van de Koninklijke Marechaussee (KMar), de overige personele inzet, de vliegreuen en de onderhoudskosten van de Groene Draeck. Deze kosten dan wel uitgaven zijn vanaf 2005 verantwoord in een aparte bijlage in de departementale verantwoording van het ministerie van Defensie.

Bevindingen

Ten aanzien van de gemaakte kosten voor het Koninklijk Huis is binnen het ministerie alleen informatie over de jaren 2005 en 2006 beschikbaar. Informatie op totaalniveau met betrekking tot deze kosten over de jaren 2003 en 2004 is niet beschikbaar aangezien over die jaren nog niet op deze wijze verantwoording diende te worden afgelegd. Achteraf verzamelen van

dergelijke informatie zou leiden tot aanzienlijke inspanning in relatie tot het korte tijdbestek waarbinnen het onderzoek diende te worden afgerond.

Wij hebben vastgesteld dat de bedragen in de verantwoordingen van 2005 en 2006 overeenkomen met interne specificaties waarbij de gebruikte tarieven overeenkomen met de interne aanwijzingen. Deze interne aanwijzingen zijn afgeleid van voorschriften van het ministerie van Financiën.

De verschillen tussen de verantwoordingen over 2005 en 2006 vloeien voort uit wijzigingen in uitgangspunten voor presentatie. Enerzijds door het vermelden van kosten in 2005 en uitgaven in 2006 (Personele Inzet) en anderzijds door het opvoeren van het declarabele en het niet declarabele gedeelte van de kosten in 2005 en alleen het niet declarabele deel in 2006 (Vlieguren). In 2005 is het bedrag voor onderhoudskosten €118.000 te hoog verantwoord als gevolg van een interne communicatiestoornis.

Met betrekking tot de verrekening van de kosten met het Koninklijk Huis hebben wij vastgesteld dat het declarabele gedeelte van de kosten in 2005 (€ 145.242) en 2006 (€ 132.555) voor wat betreft de vlieguren niet is verrekend met het Koninklijk Huis.

Uit onze werkzaamheden blijkt dat de opzet en het bestaan van de administratieve organisatie in het algemeen voldoende waarborgen biedt voor de aanvaardbaarheid van de gehanteerde tarieven en de naleving van de ter zake opgestelde regelgeving. Door het ministerie van Defensie worden echter geen nacalculatorische tarieven bepaald zodat een verschillenanalyse tussen voor- en nacalculatie niet mogelijk is.

Den Haag, 7 februari 2008.

J.C. van Praat RE RA
Directeur Departementale Auditdienst

2 Inleiding

2.1 Aanleiding

Vanaf 2005 wordt door het ministerie van Defensie in een bijlage van de begroting en het jaarverslag inzicht gegeven in de kosten die samenhangen met het Koninklijk Huis. Het betreft de kosten die niet worden doorberekend. De fluctuatie in het kostenniveau is voor de Tweede Kamer en de media aanleiding geweest om nadere onderbouwing te vragen van de verantwoorde kosten.

Voordat het ministerie van Defensie deze onderbouwing verstrekt wil de departementsleiding meer inzicht krijgen in de betrouwbaarheid van alle kosten dan wel uitgaven voor het Koninklijk Huis die ten laste van het ministerie blijven. Om dit inzicht te verkrijgen heeft de Secretaris-Generaal van het ministerie van Defensie ons gevraagd een nader onderzoek uit te voeren naar de onderbouwing van deze kosten dan wel uitgaven. Dit rapport geeft de uitkomsten weer van ons onderzoek.

2.2 Opbouw van het rapport

In hoofdstuk 2 is de scope van het onderzoek geformuleerd en de vraagstelling uitgewerkt. Hoofdstuk 3 geeft de feitelijke bevindingen weer van ons onderzoek en in hoofdstuk 4 geven wij een aantal aanbevelingen om de kwaliteit van de verstrekte informatie te verbeteren.

3 Onderzoeksvraag

3.1 Doelstelling

De doelstelling van het uitgevoerde onderzoek is het geven van nader inzicht in de onderbouwing van alle kosten dan wel uitgaven voor het Koninklijk Huis die ten laste van het ministerie van Defensie blijven. Dit nader inzicht acht de departementsleiding wenselijk aangezien vanuit de media vragen zijn gesteld over de kwantitatieve onderbouwing van deze kosten dan wel uitgaven.

3.2 Centrale vraagstelling

De centrale vraag van het uitgevoerde onderzoek is:

Zijn alle kosten dan wel uitgaven in de periode 2003 tot en met 2006 door het ministerie van Defensie ten behoeve van het Koninklijk Huis juist en volledig verantwoord? De kosten dan wel uitgaven hebben betrekking op het personeel van de Koninklijke Marechaussee (KMar), de overige personele inzet, de vliegreuen en de onderhoudskosten van de Groene Draeck. Deze kosten dan wel uitgaven zijn vanaf 2005 verantwoord in een aparte bijlage in de departementale verantwoording van het ministerie van Defensie.

3.3 Onderzoeksvragen

De centrale vraagstelling is in het onderzoek uitgewerkt volgens de volgende onderzoeksvragen:

- Zijn de kosten dan wel uitgaven over de periode 2003 tot en met 2006 door het ministerie van Defensie ten behoeve van het Koninklijk Huis juist en volledig verantwoord? Het betreft de kosten dan wel uitgaven die betrekking hebben op de beveiliging KMar, de overige personele inzet, de vliegreuen en het onderhoud van de Groene Draeck.
- Wat is de aard, omvang en de realisatie van de aan het Koninklijk Huis gefactureerde bedragen naar aanleiding van de verrichte diensten?

- Voldoet de administratieve organisatie aan de te stellen eisen, waarbij met name de aanvaardbaarheid van de gehanteerde tarieven en de naleving van de ter zake opgestelde regelgeving nagegaan wordt.

3.4 Begripsbepaling

Voor een eenduidige interpretatie van de uitkomsten van het onderzoek is het van belang onderscheid te maken tussen de begrippen kosten en uitgaven zoals deze binnen het ministerie van Defensie worden gehanteerd. Het begrip **kosten** omvat de kosten voor geleverde producten en diensten op basis van intern vastgestelde tarieven. Deze tarieven zijn bepaald op basis van begrote uitgaven dan wel rijksbreed gehanteerde tarieven zoals vastgelegd in de Handleiding tarieven van het ministerie van Financiën. Toerekening van kosten aan producten en diensten gebeurt op basis van vooraf bepaalde verdeelsleutels. Het begrip **uitgaven** betreft de werkelijke gemaakte kasuitgaven. Basis voor de verantwoording van uitgaven is de geïntegreerde verplichtingen- kas- en kostenadministratie (GVKKA) zoals deze bij het ministerie van Defensie voorgeschreven is.

Deze begripsbepaling zal in vervolg van ons rapport ook als zodanig worden gebruikt.

3.5 Onderzoeksafbakening

Het onderzoek richt zich voornamelijk op de onderbouwing van de kosten dan wel uitgaven voor het Koninklijk Huis die in de periode 2003 tot en met 2006 ten laste van het ministerie van Defensie zijn gebleven. Onze werkzaamheden zijn verricht in overeenstemming met in Nederland algemeen aanvaarde richtlijnen inzake opdrachten tot het verrichten van overeengekomen specifieke werkzaamheden.

De aard van de uitgevoerde werkzaamheden houdt in dat op de genoemde financiële informatie geen accountantscontrole is toegepast, terwijl tevens geen beoordelingsopdracht is uitgevoerd. Een en ander impliceert dat aan onze rapportage geen zekerheid kan worden ontleend over de getrouwheid

van het opgenomen cijfermateriaal en toelichtingen daarop, anders dan terzake van de aspecten zoals door ons onderzocht en waarover dienovereenkomstig door ons in deze rapportage wordt gerapporteerd. Volledigheidshalve wijzen wij er nog op, dat indien wij aanvullende werkzaamheden zouden hebben verricht of een controle- of beoordelingsopdracht zouden hebben uitgevoerd, wellicht andere onderwerpen aan het licht zouden kunnen zijn gebracht die voor u mogelijk van belang zouden kunnen zijn geweest.

Voor de uitvoering van het onderzoek is, voor zover mogelijk, gebruik gemaakt van eerder uitgevoerd onderzoek door de Auditdienst van het ministerie van Defensie. Op basis van deze informatie is de omvang van de aanvullende werkzaamheden bepaald. Om een beeld te krijgen van de procedures zijn, naast het bestuderen van documentatie als beschrijvingen van de administratieve organisatie, interviews gehouden met (sleutel) functionarissen binnen de verschillende processen. Ook is het bestaan van de processen door middel van lijncontroles vastgesteld. De daadwerkelijke werking van de bedrijfsprocessen blijft buiten beschouwing.

4 Feitelijke bevindingen per onderzoeksvraag

Het onderzoek naar de onderbouwing van de kosten respectievelijk uitgaven heeft zich gericht op de financiële informatie zoals vermeld in onderstaande tabel.

Tabel 1: Overzicht kosten Koninklijk Huis ten laste van het ministerie van Defensie

	2003	2004	2005	2006
Kosten beveiliging KMar	NB*	NB*	25.878.000	25.781.000
Kosten personele inzet	NB*	NB*	1.992.000	1.530.000
Kosten vliegreuen	NB*	NB*	270.000	174.000
Onderhoudskosten de Groene Draeck	NB*	NB*	304.000	112.000

NB: informatie tijdens onderzoek niet beschikbaar.

Ten aanzien van de gemaakte kosten voor het Koninklijk Huis is binnen het ministerie van Defensie alleen informatie over de jaren 2005 en 2006 beschikbaar. Sinds 2005 vormt deze informatie onderdeel van de departementale verantwoording van het ministerie van Defensie en wordt de totaal informatie over deze kosten door de Hoofddirectie Financiën en Control (HDFC) verzameld. Informatie op totaalniveau met betrekking tot deze kosten over de jaren 2003 en 2004 is niet beschikbaar aangezien over die jaren nog niet op deze wijze verantwoording diende te worden afgelegd. Het achteraf verzamelen van dergelijke informatie zou leiden tot een aanzienlijke inspanning in relatie tot het korte tijdsbestek waarbinnen het onderzoek diende te worden afgerond.

Een gespecificeerd overzicht van de uitgaven die het ministerie van Defensie voor het Koninklijk Huis verricht is niet aanwezig. De financiële administratie van het ministerie is niet ingericht om dergelijke detail informatie te kunnen leveren. De uitgaven van het Koninklijk Huis vormen een onderdeel van de totale uitgaven zoals verantwoord in de departementale verantwoording. Het reproduceren van gespecificeerde uitgavenoverzichten zou (in relatie tot de gevraagde informatie) leiden tot aanzienlijke additionele inspanning en bleek binnen de gestelde onderzoekstermijn niet mogelijk.

Aangezien een integraal overzicht van de kosten over de jaren 2003 en 2004 ontbreekt en geen overzicht van de uitgaven kan worden gegeven hebben onze werkzaamheden zich beperkt tot de verantwoorde kosten voor het Koninklijk Huis voor de jaren 2005 en 2006. Alleen daar waar inzicht in de kosten over de jaren 2003 en 2004 is gegeven zal dit in ons onderzoek worden betrokken.

4.1 Bevindingen onderzoek Auditdienst ministerie van Defensie

Jaarlijks verricht de Departementale Auditdienst, als onderdeel van haar wettelijke taak, onderzoek naar de departementale verantwoording van het ministerie van Defensie. In dit kader heeft de auditdienst beoordeeld of de bijlage met het overzicht uitgaven Koninklijk Huis (Bijlage 5 van de departementale verantwoordingen over de jaren 2005 en 2006) niet strijdig is met het beeld van de departementale verantwoording. De uitkomsten van het onderzoek over de jaren 2005 en 2006 leverden geen strijdig beeld op.

Wij constateren dat de aard en diepgang van de werkzaamheden met betrekking tot de bijlage 5 passen bij de uitgevoerde opdracht, namelijk het certificeren van de departementale verantwoording van het ministerie.

4.2 Onderbouwing uitgaven/kosten ten behoeve van het Koninklijk Huis over de periode 2003 tot en met 2006

4.2.1 Beveiliging KMar

Voor de jaren 2005 en 2006 is € 25.878.000 respectievelijk € 25.781.000 aan kosten in bijlage 5 van de departementale verantwoording opgenomen. De verantwoorde kosten komen overeen met interne specificaties. Deze interne specificaties zijn opgebouwd uit aantallen VTE en de daarbij gehanteerde tarieven. Wij hebben vastgesteld dat het aantal VTE (2005: 385; 2006: 377) en de onderverdeling naar de verschillende locaties overeenkomt met de formatieoverzichten. Ook hebben wij vastgesteld dat de gehanteerde tarieven in 2005 en 2006 overeenkomen met de interne aanwijzingen zoals opgenomen in de aanschrijving DGFC 71.

Voor de jaren 2003 en 2004 zijn intern opgestelde specificaties van de kosten aanwezig (2003: € 28.571.886; 2004: € 28.803.954). Ook deze kosten zijn opgebouwd uit aantallen VTE (2003: 393; 2004: 383) en daarbij gehanteerde tarieven. Wij hebben vastgesteld dat de tarieven gebaseerd zijn op een gemiddelde per salarisschaal, inclusief een opslag van 26% voor overhead. Onderbouwing van de gehanteerde tarieven ontbreekt.

Wij merken op dat voor alle jaren het aantal verantwoorde VTE gebaseerd is op een vooraf bepaalde formatieve bezetting per locatie. Deze formatieve bezetting is afgeleid van het beveiligingsplan per locatie. Inzicht in de werkelijke bezetting in VTE ontbreekt.

In hoeverre de verantwoorde kosten overeenkomen met de werkelijke uitgaven is intern niet bekend. Ook worden tarieven niet nagecalculeerd zodat inzicht in eventuele verschillen voor- en nacalculatorische tarieven niet mogelijk is.

4.2.2 Personele inzet

De verantwoorde kosten voor personele inzet hebben betrekking op het Militair Huis van H.M. de Koningin. Voor de jaren 2005 en 2006 zijn € 1.992.000 respectievelijk € 1.530.000 aan kosten in bijlage 5 van de departementale verantwoording opgenomen. Bij de bepaling van het bedrag aan kosten in 2005 is uitgegaan van tarieven zoals opgenomen in de aanschrijving aanwijzing DGFC 71. In 2006 is uitgegaan van de werkelijke uitgaven voor personele inzet. Door deze verschillen in uitgangspunten is onderlinge vergelijking niet mogelijk.

Wij hebben voor **2005** vastgesteld dat het aantal verantwoorde VTE (18) overeenkomt met de formatieoverzichten. Ook hebben wij vastgesteld dat de gehanteerde tarieven in 2005 overeenkomen met de interne aanwijzingen zoals opgenomen in de aanschrijving DGFC 71.

In **2006** is een bedrag ad € 1.530.000 in de departementale verantwoording opgenomen. In de financiële administratie staat een bedrag van € 1.522.000.

Het verschil ter grootte van € 8.000 betreft de kosten voor Paresto op basis van het aantal VTE en de middensom. Wij hebben verder vastgesteld dat het aantal verantwoorde VTE (18) overeenkomt met de formatieoverzichten

4.2.3 Vlieguren

Voor de jaren 2005 en 2006 zijn € 270.000 respectievelijk € 174.000 aan kosten voor vlieguren in bijlage 5 van de departementale verantwoording opgenomen. Een belangrijke oorzaak voor het verschil tussen de jaren 2005 en 2006 is een wijziging in de wijze van presenteren. In 2005 is het verantwoorde bedrag gebaseerd op de totale kosten, inclusief het bedrag dat met het Koninklijk Huis verrekend dient te worden. In 2006 is alleen het bedrag dat ten laste van het ministerie van Defensie blijft in de departementale verantwoording gepresenteerd.

De registratie van de vlieguren binnen de Koninklijke Luchtmacht gebeurt met behulp van de systemen CAMS (Core Automated Maintenance System) en OMIS (Operationeel Management Informatie Systeem). In CAMS worden het onderhoud en de vliegurenstatus (flyable or not) geregistreerd en OMIS geeft informatie over onder andere vluchtplanning, crew, route en tijdstippen.

Voor de verantwoorde kosten voor vlieguren over **2005** en **2006** hebben wij vastgesteld dat de verantwoorde uren overeenkomen met de gegevens zoals vastgelegd in de systemen CAMS en OMIS. De gebruikte tarieven voor vlieguren per type vliegtuig komen tot stand via een gedetailleerde opgave van investeringen in vliegtuigsystemen, overige investeringen, personele kosten (conform aanschrijving DGFC 71), materiële exploitatiekosten en kosten voor brandstof. Wij hebben vastgesteld dat de intern bepaalde tarieven juist zijn toegepast bij de bepaling van de kosten voor de vlieguren.

De gehanteerde tarieven zijn gebaseerd op basis van begrote gegevens. De tarieven worden niet nagecalculeerd zodat inzicht in eventuele verschillen voor- en nacalculatorische tarieven niet mogelijk is.

4.2.4 Onderhoud de Groene Draeck

In de onderstaande tabel is een overzicht gegeven van de kosten per jaar op basis van de onderhoudsprojecten.

Tabel 2: Overzicht onderhoudsprojecten de Groene Draeck (bedragen in €)

	2003/2004*	2005	2006
Proj.nr.700376	2.081		
Proj.nr.700377	79.255		
Proj.nr.700378	91.145		
Proj.nr.704067	3.674		
Proj.nr.703964	76.013		
Proj.nr.703346	72.813	114.527	
Proj.nr.705794	17.747	460	
Proj.nr.707865		71.461	83.360
Proj.nr.711829			28.832
Totaal	342.728	186.448	112.192

*De gepresenteerde kosten over 2004 zijn gemaakt in de jaren 2003 en 2004

De geregistreerde kosten per projectnummer bestaan enerzijds uit inzet van personeel voor het onderhoud en anderzijds uit het verbruik van materialen. Registratie van het aantal ingezette onderhoudsuren gebeurt met behulp van het Datacollectiesysteem (DCS). het benodigd materieel wordt ingevoerd in het Voorraadadministratiesysteem (VAS). Op basis van de ingevoerde gegevens worden de materialen door het magazijn uitgegeven en afgeleverd op de plaats waar het onderhoud plaatsvindt. Voor materialen wordt de gemiddelde inkoopprijs gehanteerd; voor de inzet van onderhoudspersoneel een voorcalculatorisch tarief. Het voorcalculatorische tarief is bepaald op basis van de begrote uitgaven van het Marinebedrijf en worden met behulp van een kostenverdeelstaat verdeeld over de verschillende diensten. Met behulp van het Bedrijfsbeheersysteem (BBS) wordt per project een totaaloverzicht van de geregistreerde kosten gegenereerd.

Het BBS is niet zodanig ingericht dat de toerekening van kosten aan boekjaren uit BBS valt af te leiden. Voor de personele inzet gebeurt de toerekening aan de jaren handmatig. Toerekening van het verbruik van materiaal is dusdanig arbeidsintensief dat hiervan is afgezien.

De opzet van de administratieve organisatie rondom de registratie van de onderhoudsuren en het verbruik van materialen is zodanig dat de juistheid en volledigheid wordt gewaarborgd. Tevens hebben wij door middel van lijncontroles vastgesteld dat de administratieve organisatie ook bestaat.

In de departementale verantwoording over **2005** is een bedrag van € 304.000 aan onderhoudskosten gepresenteerd. Door het Marinebedrijf is voor een bedrag van € 186.444 aan onderbouwing te geven. Wij hebben vastgesteld dat dit bedrag overeenkomt met vastgelegde projectkosten in het BBS. Oorzaak van het verschil is telefonische communicatie zonder interne afstemming. Dit komt overeen met de uitkomsten van een reeds eerder uitgevoerd intern onderzoek.

Voor de verantwoorde onderhoudskosten over **2006** ter grootte van € 112.000 hebben wij vastgesteld dat deze in totalen aansluiten op de verantwoorde projectkosten zoals deze zijn vastgelegd in het BBS. Ook de gehanteerde tarieven voor uren en materiaalverbruik komen overeen met het BBS.

De gehanteerde tarieven voor onderhoudspersoneel zijn gebaseerd op basis van begrote gegevens. Er vindt geen nacalculatie van de gehanteerde tarieven plaats, zodat analyse van verschillen tussen voor- en nacalculatie niet mogelijk is.

Bij het bovenstaande merken wij op dat de verantwoorde kosten het karakter hebben van zogenaamde sunk costs. Het uitgavenniveau voor onderhoudspersoneel zal niet of nauwelijks worden beïnvloed door het feit of het onderhoud van de Groene Draeck al dan niet wordt uitgevoerd door het Marinebedrijf. De additionele kosten bedragen alleen de kosten voor materiaal en uitbestede werkzaamheden.

4.3 Juistheid en volledigheid facturering.

In de onderstaande tabel is een overzicht gegeven van de werkelijk verrekenende kosten met het Koninklijk Huis.

Tabel 3: Verrekening kosten met het Koninklijk Huis (bedragen in €)

	Bijlage 5 van de dep. verantwoording	Ten laste van het ministerie van Defensie	Verrekenend met het Koninklijk Huis
<i>2005</i>			
KMar	25.878.000	25.878.000	Nvt
Personele inzet	1.992.000	1.345.111	347.087
Vlieguren	270.000	270.000	0
Groene Draeck	304.000	186.447	Nvt
Totaal	28.444.000	27.679.558	347.087
<i>2006</i>			
KMar	25.781.000	25.781.000	Nvt
Personele inzet	1.530.000	1.530.000	0
Vlieguren	174.000	294.450	0
Groene Draeck	112.000	112.000	Nvt
Totaal	27.597.000	27.717.450	0

Uit het overzicht blijkt dat, conform gemaakte afspraken geen verrekening van kosten plaatsvindt voor de personele kosten van de KMar en het onderhoud van de Groene Draeck.

Basis voor de verrekening van de kosten van het Militair Huis van H.M. de Koningin is een afspraak over het aantal VTE dat in rekening wordt gebracht bij het Koninklijk Huis. Uit een inventarisatie van het HDFC in 2006 valt af te leiden dat 4 VTE worden verrekenend met het Koninklijk Huis. Een schriftelijke overeenkomst waaruit deze verrekening valt af te leiden kon ons niet worden getoond. Het aantal van 4 VTE is wel de basis geweest voor de verrekening van uitgaven in 2005. In 2005 is een bedrag van € 347.087 daadwerkelijk

verrekenend. Dit bedrag is in 2007 door het ministerie van Defensie ontvangen. Ten tijde van ons onderzoek diende verrekening voor 2006 nog plaats te vinden. De omvang van het te verrekenen bedrag was bij de oplevering van dit rapport nog niet bekend.

Het uitgangspunt voor de verrekening van de kosten voor vliegreuen is een franchiseregeling zoals genoemd in de brief van 7 mei 1990 van de minister-president aan de minister van Defensie over de vliegeregeling voor het Koninklijk Huis. De franchiseregeling houdt in dat zonder verrekening met het Rijk 95 vliegreuen ter beschikking worden gesteld aan het Koninklijk Huis. Toepassing van deze franchiseregeling houdt in dat voor de jaren 2005 en 2006 respectievelijk € 145.242 en € 132.555 met het Koninklijk Huis dienen te worden verrekenend. Verrekening heeft tot op heden nog niet plaatsgevonden.

4.4 Kwaliteit administratieve organisatie

Uit onze werkzaamheden blijkt dat de opzet en het bestaan van de administratieve organisatie in het algemeen voldoende waarborgen biedt voor de aanvaardbaarheid van de gehanteerde tarieven en de naleving van de ter zake opgestelde regelgeving.

De gehanteerde tarieven voor de bepaling van de personele kosten van de KMar en het Militair Huis van H.M. de Koningin komen overeen met de aanschrijving DGFC 71. Door het ministerie van Defensie worden geen nacalculatorische tarieven bepaald zodat een verschillenanalyse tussen voor- en nacalculatie niet mogelijk is.

Voor de bepaling van de tarieven voor vliegreuen worden de begrote kosten met behulp van een kostenverdeelstaat toegerekend aan de verwachte inzet per type vliegtuig. De aldus bepaalde tarieven worden generiek toegepast binnen de Koninklijke Luchtmacht. Wij hebben de uitgangspunten voor kostentoerekening voor 2005 en 2006 beoordeeld en achten deze als aanvaardbaar. Nacalculatie van de gehanteerde tarieven op basis van de werkelijke inzet vindt niet plaats. Uit onze werkzaamheden blijkt dat de administratieve organisatie met betrekking tot de gerealiseerde vliegreuen voldoende waarborgen biedt voor de juistheid en volledigheid van de verantwoorde vliegreuen.

De bepaling van de tarieven voor onderhoud gebeurt, evenals bij de vlieguren, door begrote kosten met behulp van een kostenverdeelstaat toe te rekenen aan de verschillende onderhoudsactiviteiten binnen het Marinebedrijf. Wij hebben ook deze uitgangspunten voor kostentoe rekening voor de jaren 2005 en 2006 beoordeeld en achten ook deze als aanvaardbaar. Ook voor de onderhoudstarieven geldt dat geen nacalculatie op basis van de werkelijkheid plaatsvindt. Uit onze werkzaamheden blijkt dat de administratieve organisatie met betrekking tot de gerealiseerde onderhoudsuren en het materiaalverbruik voldoende waarborgen biedt voor de juistheid en volledigheid van de verantwoorde onderhoudskosten voor de Groene Draeck.

5 Aanbevelingen

Uit onze werkzaamheden blijkt dat de betrouwbaarheid van de informatie over het Koninklijk Huis op een aantal punten kan worden verbeterd. Wij bevelen u het volgende aan om de betrouwbaarheid van de verstrekte informatie nog verder aan te scherpen:

- **Verbetering afstemming verantwoordingsinformatie over het Koninklijk Huis.**

Wij adviseren u de informatie die de HDFC over het Koninklijk Huis in de departementale verantwoording opneemt expliciet af te stemmen met de aanleverende onderdelen binnen het ministerie van Defensie. Op deze wijze wordt het risico op interpretatieverschillen tot een minimum beperkt.

- **Consistente toepassing van uitgangspunten voor opname van informatie over het Koninklijk Huis in de departementale verantwoording**

Voor de verantwoording van de kosten voor Militair Huis van H.M. de Koningin en de kosten voor de vliegreuen in 2005 en 2006 zijn de uitgangspunten voor verantwoording niet consistent toegepast dan wel gewijzigd. Als gevolg hiervan zijn de kosten van deze jaren niet meer met elkaar te vergelijken. Teneinde vergelijking tussen jaren mogelijk te maken adviseren wij u gekozen uitgangspunten consistent toe te passen en bij eventuele wijzigingen in uitgangspunten de effecten op de kosten zichtbaar te maken in bijlage 5 van de departementale verantwoording

- **Bevestiging bestaande afspraken over verrekening van kosten.**

Om eventuele onduidelijkheden over grondslagen voor verrekening van kosten te voorkomen adviseren wij u de reeds bestaande afspraken met het Koninklijk Huis schriftelijk te laten bevestigen.

- **Validering voorcalculatorische tarieven.**

Voor het verbeteren van het inzicht in de aanvaarbaarheid van de gehanteerde voorcalculatorische tarieven adviseren wij u na te gaan in hoeverre vergelijking met de nacalculatorische informatie over

tarieven dit inzicht vergroot. De huidige financiële administratie van het ministerie van Defensie is momenteel niet ingericht om op eenvoudige wijze dergelijke informatie op te leveren. Wij geven u in overweging te onderzoeken in hoeverre dit aanvullend inzicht opweegt tegen de additionele administratieve last.

- **Aanscherping beheersing onderhoudskosten de Groene Draeck.**
Op een aantal punten is de beheersing van de onderhoudskosten verder aan te scherpen. Door in de voorlopige reparatielijst een raming van benodigde onderhoudsuren en materialen op te nemen kunnen de verschillen met de werkelijke kosten zoals uit het BBS blijkt beter worden geanalyseerd. Ook verhoogt de nacalculatie van de gehanteerde tarieven het inzicht in de aanvaardbaarheid van de gemaakte kosten. Ook hier geven wij u in overweging te onderzoeken in hoeverre dit aanvullend inzicht opweegt tegen de additionele administratieve last. Omdat sprake is van zogenaamde sunk costs is het te overwegen uitsluitend in de verantwoording de additionele kosten, materiaalkosten en uitbesteding van werkzaamheden op te nemen. Het al dan niet in onderhoud nemen van de Groene Draeck heeft geen invloed op de totale personele bezetting van het Marinebedrijf.